

PASIRENGIMO DIRBTI SU TRAUMAS PATYRUSIAIS KLIENTAIS SKALĖS (RTEPS) VADOVAS

Pasirengimo dirbti su traumas patyrusiais klientais skalė (RTEPS)

RTEPS yra trumpa 10-ies teiginių savistata grįsta skalė, skirta įvertinti psichikos sveikatos specialisto suvokiamą pasirengimą dirbti klinikinėje praktikoje su trauminius įvykius patyrusiais klientais. RTEPS vertinamos trys pagrindinės specialisto kompetencijos, kurios yra svarbios teikiant psichotraumatologinę pagalbą: (1) terapinė kompetencija, pavyzdžiui, specialisto gebėjimas taikyti tinkamus terapinius metodus klientams, turintiems potrauminį streso sutrikimą ar kompleksinį potrauminį streso sutrikimą; (2) įvertinimo kompetencija, kuri apima specialisto gebėjimą atpažinti kliento potencialiai traumuojančią patirtį ir įvertinti potrauminio streso simptomus; (3) kliento neigiamų emocijų, susijusių su traumine patirtimi, toleravimas.

Skalę sukūrė Vilniaus universiteto psichologai mokslininkai prof. E.Kazlauskas, dr. O.Geleželytė ir dr. L.Jovarauskaitė.

RTEPS yra atviros prieigos instrumentas, kurio naudojimui ar vertimui į kitas kalbas autorių sutikimas nėra reikalingas.

RTEPS psichometriniai duomenys

RTEPS buvo adaptuojama 279-ių Lietuvos psichikos sveikatos specialistų imtyje. Tyrimo dalyvių amžiaus vidurkis 41,09 m. ($SD = 10,68$). Viso RTEPS instrumento teiginių vidinio suderintumo rodiklis $Cronbach \alpha = 0,80$; poskalių – terapinės kompetencijos $Cronbach \alpha = 0,79$, įvertinimo kompetencijos $Cronbach \alpha = 0,67$ ir emocijų toleravimo kompetencijos $Cronbach \alpha = 0,75$. RTEPS vidutinis įvertis tyrimo imtyje buvo 21,21 ($SD = 4,70$), įvertinimo poskalės vidurkis – 1,88 ($SD = 0,59$), terapijos poskalės vidurkis – 1,70 ($SD = 0,65$), tolerancijos emocijoms poskalės vidurkis – 2,56 ($SD = 0,65$). Faktorinės analizės rezultatai patvirtino trijų faktorių modelio, apimančio terapijos, įvertinimo ir tolerancijos emocijoms kompetencijas, tinkamumą duomenims: tiriamosios struktūrinių lygčių modelio rodikliai: $CFI = 0,973$, $TLI = 0,932$, $RMSEA = 0,067$ ($\chi^2 = 40,28$, $df = 18$, $p = 0,002$); patvirtinamosios faktorinės analizės rodikliai: $CFI = 0,966$, $TLI = 0,952$, $RMSEA = 0,056$ ($\chi^2 = 60,12$, $df = 32$, $p = 0,002$). Atlikus tiriamąją struktūrinių lygčių modeliavimo analizę visų faktorių svoriai buvo didesni nei 0,4 ($p < 0,001$), o patvirtinančiąją faktorinę analizę – didesni nei 0,5 ($p < 0,001$). Koreliacijos koeficientai tarp faktorių varijavo nuo 0,21 iki 0,54 ($p < 0,001$).

RTEPS metodikos administravimas

RTEPS gali būti naudojama moksliniuose tyrimuose, klinikinėje praktikoje, specialistų mokymų kontekste, siekiant įvertinti specialisto pasirengimą dirbti su asmenimis, patyrusiais psichologines traumas.

RTEPS įverčių skaičiavimas

RTEPS skalę sudaro trys poskalės: įvertinimo kompetencijų (1, 2 ir 3 teiginiai), terapijos kompetencijų (4, 5 ir 6 teiginiai) ir emocijų toleravimo (7, 8, 9 ir 10 teiginiai). RTEPS metodikos atsakymų variantų skaitinės reikšmės: „Visiškai nesutinku“ (= 0), „Nesutinku“ (= 1), „Nei sutinku, nei nesutinku“ (= 2), „Sutinku“ (= 3), „Visiškai sutinku“ (= 4). Skaičiuojant galutinį RTEPS balą emocijų toleracijos poskalės teiginiai (nr. 7, 8, 9 ir 10) turi būti koduojami atvirkščiai. Galutinis RTEPS įvertis – visų instrumentą sudarančių teiginių suma, jis gali varijuoti nuo 0 iki 40. Aukštesni balai reiškia didesnį specialisto pasiruošimą dirbti su psichologines traumas patyrusiais klientais.

Psichotraumatologijos centras

Vilniaus universitetas, Psichologijos institutas

Jeigu kiltų kokių nors klausimų dėl RTEPS metodikos lietuviškos versijos naudojimo, prašome kreiptis į Vilniaus universiteto Psichotraumatologijos centrą (M. K. Čiurlionio g. 29, 203 kab., LT-03100, Vilnius), el.paštas: psichotraumatologija@fsf.vu.lt.

Literatūra

Kazlauskas, E., Jovarauskaite, L., & Gelezelyte, O. (2022). Measuring mental health professionals' trauma care competencies: Psychometric properties of the novel readiness to work with trauma-exposed patients scale. *Psychological Trauma: Theory, Research, Practice, and Policy*. Advance online publication. <https://doi.org/10.1037/tra0001231>

PASIRENGIMO DIRBTI SU TRAUMAS PATYRUSIAIS KLIENTAIS SKALĖ (RTEPS)

Perskaitykite žemiau pateiktus teiginius, susijusius su Jūsų klinicine praktika, ir pasirinkite Jums labiausiai tinkantį atsakymo variantą. Stenkitės būti kuo nuoširdesnis (-ė).

	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Galiu lengvai atpažinti, ar mano kliento patirtys gali būti priskiriamos prie trauminių.	0	1	2	3	4
2. Man pakankamai lengva įvertinti, ar mano klientui yra potrauminio streso sutrikimas.	0	1	2	3	4
3. Žinau pakankamai įvertinimo instrumentų (testų, skalių ir pan.), kuriais galiu pasinaudoti vertindamas (-a) kliento potrauminį stresą.	0	1	2	3	4
4. Tikėtina, kad pastebėjęs (-usi) klientų potrauminio streso simptomus aš žinočiau, kokią pagalbą jiems tokiu atveju turėčiau suteikti.	0	1	2	3	4
5. Aš jaučiuosi gana užtikrintas (-a), kad turiu pakankamai žinių ir įgūdžių taikyti terapinius metodus, skirtus padėti klientams, kurie yra patyrę traumų ir turi potrauminio streso sutrikimą.	0	1	2	3	4
6. Aš jaučiuosi užtikrintas (-a), kad turiu pakankamai žinių ir įgūdžių padėti klientams, patiriantiems kompleksinį potrauminį stresą, susijusį su stipriu ar užsitęsusiu traumavimu.	0	1	2	3	4
7. Man labai sunku kalbėti su klientais apie jų trauminę patirtį.	0	1	2	3	4
8. Kalbėjimasis su klientais apie jų trauminę patirtį man kelia liūdesį ir nerimą.	0	1	2	3	4
9. Kalbėjimasis su klientais apie jų trauminę patirtį man kelia beviltiškumą ar bejėgiškumą.	0	1	2	3	4
10. Man sunku susitvarkyti su stipriais klientų jausmais, kurie kyla kalbant apie jų trauminę patirtį.	0	1	2	3	4

DĖKOJAME, KAD SKYRĖTE LAIKO ATSAKYTI Į PATEIKTUS KLAUSIMUS